

# Det totalitære frisind

Af HANS JØRGEN VODSGÅRD

Moraldebatten fortsætter. I en kronik for nylig gjorde Birger Hansen fra »SMil«, foreningen for sadister og masochister, op med venstrefløjens moralske nypuritanisme. I dagens kronik gør kronikøren op med, hvad han opfatter som Birger Hansens lige så dogmatiske frisind, og prøver på at sætte diskussionen ind i et videre perspektiv.

DEN FÅR ikke for lidt under Birger Hansens smæk til venstrefløjens påståede puritanisme i kronikken »Den nypuritaniske bevægelse« den 19.9. Frigørelsen skulle have trange kår grundet »kedelighedens-hærgen».

Det er lidelighedens udfoldelse, der peger fremad. Nu er »kedsommelighed og sanselighedsforagtende ensartethed eller selvundertrykkelse og selvfalkald« mig bekendt ikke typisk for venstrefløjens. I det store hele taler puritanismen vel her mindre end end i de øvrige dele af dansk politik.

Socialisters frisindede rolle i »væsentlige lovgivningsmæssige spørgsmål med familie- eller kønspolitisk indhold«, som B.H. fremhæver, kunne tyde på det. Selv om østlandene muligvis er præget af »en arbar ked-sommelighed i levevis, i påklædning... uden strøg af lidelighed«, så kan de hjemlige kommunisters talent for folkelige festivitas og slagfærdighed rimeligvis ikke anklages for tilsvarende puritanisme.

Ligledes betragter de fleste danske socialister vel også Tvindskolernes askesedogmatik som et tilfælde af solidaritetsskræbækkeri med Den tredje Verden, der gerne må fortsætte med at være ene-stående.

Men Birger Hansens afgørende angrebsmål er dog også kvindebevægelsen eller rettere, som ikke fremgår særligt tydeligt, dele af denne. Uden bør at forsvare de spredte kvindegrupper, der ønsker censuren genindført, lovindgreb mod prostitution og øgede fængselsstraffe for seksualforbrydere, eller som hensynsløst ag-

gressivt fremfører myter om evige kvindelige dyder, såsom omhed, hensynsfuldhed og frelidelighed, så bundet disse selvretfærdige og snæversynede tendenser, så vilt jeg kan se, nærmere i moralistiske beveg-grunde end i direkte puritanistiske.

Det er den langt mindre gennemskuelige moralisme, der ikke er ikkødet puritanismens kjortler, men det velvillige »frisind« tophøshed, som rummer de farlige fælder.

BIRGER HANSEN kan have ret i, at der indenfor venstreorienterede kredse er mange »moralisk oprusted«, der fremturer »harm- og nagfuld, angrebs- og undertrykkelsesivrig, ren til det pureste, i lykkelig overbevisning om egen uførtværetthed« og fører sig frem med en perleråd af forslag til menneskehedens forbedring. Men disse forslag er som regel ikke af puritansk karakter. Kronikken er selv et godt eksempel på det.

Der bliver ifølge Birger Hansen klynket og gæbt for meget på venstrefløjens. Det må bandlyses. Nu skal vi allesammen »smile« i frisindets navn. De masochistisk prægede fantasier om puritanismens dominans tilsvares af sadistiske drømme om at tvinge de modstræbende til lidelighed.

I artiklen fremføres en tro skyldig frigørelsesutopi om det menneskelige »mangfoldighed og forskellighed« og »modspændingsfylde«. Denne abstraktion mister dog hurtigt uskylden. Først reduceres den menneskelige følelsesliv i dets mangfoldige forskelligheder.

hed, hvorved menneskenes tankeliv, kreative liv og især praktiske liv diskret raderes ud af det utopiske frisind.

Dernæst indsnævres dette »mangfoldige« følelsesliv til kun at omfatte »lysten og lidelighedens frie udfoldelse.« Et ret begrænset følelsesregister må man sige.

Endelig indskrænkes denne »frie« sanselighed til den sadomasochistiske seksualakt. Resten af de mellemmenneskelige erotiske relationer må åbenbart enten være forpostet til den mest ægte »smilende« erotik – eller rene fejldisponeringer.

Ud over at frigørelse ensidigt forstås i den erotiske dimension, viser det sig, at den anskues med én bestemt lyst-forms selvretfærdiggørelse og nedvurdering af andre seksualitetsudtryk. Frisind reduceret til indskrænket totalitarisme.

De ikke-frigjorte burde i egen interesse spændes på hjul og stejle og gennem bødlens »smilende« blive pisket frem til de sande glæders »hengivelse«.

DET ER Satans til frisind. Naturligheden kræver, at man bliver Fandens discipel, for kun »smilende« udfolder det ægte menneskelige væsen. Vi skal ikke længere skamme os over vor såkaldte udskøjler, men tværtimod over ikke at have nok af dem.

De uvillige underlægges et moralsk pres, som tilsvarende en yndet forringsmetode blandt »frigjorte«, hvor nej et bliver foreslået omvendt gennem listige anklager for ufri bornethed, borgerlig egoisme eller som ekstravariant for kvinderne og homoerne, kønschauvinisme.

Frisindet trues her ikke af Guds moral, men af Fandens. Det er sidstnævnte herre, vi nu skal have dårlig samvittighed overfor.

Birger Hansen hævder rimeligt nok, at »Gud har aldrig været meget værd uden Satan«, men overser, at det modsatte jo også er tilfældet. De trives begge indenfor samme moralske horisont, som noget, der gensidigt forudsætter hinanden i en gammelkendt dualisme: Sjelen og legemet, asketen og livsnyderen, englen og djævelen.



Tegning: Peter Lautrop

Frigørelsen bygger Birger Hansen på den modsatte polaritet, som traditionel borgerlig moral. Det nye »frisind« består i en bestemt negation af borgerlige værdier, som f.eks. puritanisme og askese. Vi ender i de gængse moralbuds modspænding, i moralens hedonistiske libertinerrefleksioner. Det moralske udgangspunkt sprenkes ikke.

Dualiteten ophæves ikke i amoralen, hvor det menneskelige ikke kendetegnes ved et bestemt sandt indhold, men højest som muligheden for valg af mange og skiftende eksistensformer. Valg, der ikke styres af illusioner om en almenyldig værdimålestok, og derfor ikke med samme nidkærhed kan fremføres som absolut fordring for alle.

MORALISMEN bag den nye »smilende« hævvelse af en særlig anti-borgerlig livsstil som et socialistisk patent, er med dens frelsthed ikke enestående på venstrefløjens. Majoriseringen af en alternativ seksualitetsform er et eksempel, men der kunne nævnes stræbet af andre indenfor alle livsområder. Fra kort til langt hår, fra kødæderi til vegetarisme,

fra overdreven præcision til smadring af ure, fra indkøbscentre til den lille købmand, fra funktionalismens storbyggeri til stokroseidyl, fra hetero- til homoseksualitet, fra parforhold til promiskuitet, fra hvilt til den adle vildt, fra kvindeundertrykkelse til »Society For Cutting Up Men« etc.

Fælles er den bestemte negations moralisme, hvor frigørelse fra undertrykkelse og diskrimination ender i modsætningens tilsvarende indskrænkelighed.

Det ægte frisind er her alvorligt truet af en frigørelsesstrategi, der hviler på totaliserende utopier om de endegyldige frigjorte eller eventuelt socialistiske adfærds- og samværsformer. En negationsutopi, der munder ud i et dogmatisk perspektiv: Udrensningen af »ikke-frisindedes« livsstil.

Endvidere savner denne moralske kritik gudskelov gennemgående realpolitisk slagkraft. Frigørelsen lukkes ofte i delområder af vidernes samlede sociale praksis, som f.eks. seksualiteten.

Aspekter af den personlige livspraksis og dennes delkampe tiltrækker sig en altoverskygende betydning. De sættes ikke ind i en samlet ikke samfundskritik og tænkes ikke sammen med andre delkampe, men forestener i særlige et-punkts bevægelser.

Der kan hermed ikke opstilles realistiske bud på, hvordan man ændrer de samfundsmæssige forhold, der skaber de givne områders undertrykkelsesformer. Politikken forfalder til utopier om ændringer her og nu uden tanke på de samlede realpolitiske betingelser herfor.

OVERFOR den moralske samfundskritik må det i frigørelsens interesse hævdes, at socialismen primært skal definere som bestemte samfundsmæssige rammebetingelser eller produktionsforhold, der åbner op for menneskenes demokratiske herredømme over egne livsbetingelser, og kun sekundært som et givent livsindhold og særlige produktivkræfter.

Den socialistiske målsætning og politiske strategi må overfor allehånde dogmatiseringer fastholdes som udfoldelsen af sociale rammer, der ager de enkelte valgmuligheder med skyldig respekt for de andres særheder.

Et socialistisk lighedsbegreb skulle helst hverken dreje sig om »kedelighed«, som Birger Hansen hævder, eller om »lidelighed« og tilsvarende ligheder.

Derimod om »virkeligheden«. Om en større lighed i de enkelte sociale handlinger og valgtrihed: Om folkestyre.